

DRAGSHOLM SLOT

800 ÅRS DANMARKSHISTORIE PÅ SLOTTET

4. – 5. KLASSE

Skoletjenesten Sjælland

Forord.

Formålet med hæftet er at give børn et indblik i og en forståelse af afgørende begivenheder i Danmarkshistorien. Begivenhederne har også haft betydning for Dragsholm Slot, og slottets historie kan som eksempel bidrage til en god forståelse af disse. Nærværende hæfte er tænkt som baggrundsmateriale i forbindelse med besøg i slottets skoletjeneste.

Skoletjenesten på Dragsholm Slot er udviklet i samarbejde med Odsherreds Kulturhistoriske Museum og med støtte fra Skoletjenesten Sjælland.

Tak til Dragsholm Slots vicedirektør, cand. mag. i historie Thomas Kjelfred, for faglig sparring samt korrekturlæsning.

Tak til Dragsholm Slots køkkenchef, Claus Henriksen, for gode råd til afsnittet om Lammefjordens spændende grøntsager og urter.

Tak til Per Lillelund Jensen for bidrag i forbindelse med Dragsholm i Middelalderen.

Tak til tidligere viceskoleleder, Lars Knudsen, for bidrag med illustrationer og gode ideer.

Vibeke Bodi

Kilder:

Helle Schummel: Dragsholm gennem 700 år

Mogens Højland: Jarlen af Bothwell

Benito Scocozza og Grethe Jensen: Danmarkshistoriens hvem, hvad og hvornår.

Inger Byrjalsen: Middelalderen

Povl Hansen: Dragsholm, dets mænd og deres historie.

Wikipedia

Indholdsfortegnelse:

Dragsholm Slots historie	side 4
Danmark i middelalderen	side 7
Grevens Fejde	side 10
Svenskekrigene	side 12
Smag på Lammefjorden	side 16

Dragsholm Slots historie

Dragsholm Slot er en af de ældste verdslige (ikke-kirkelige) bygninger i Danmark, som stadig er i brug. Det er bygget engang i middelalderen, og er ca. 800 år gammelt.

Slottet har fået navnet Dragsholm, fordi landskabet dengang så helt anderledes ud, end det gør i dag. Der var vand i Lammefjorden, og det betød at hele det område, der hedder Odsherred, næsten var en ø. Det var kun forbundet med resten af Sjælland ved en ganske smal landtange. På det smalleste sted var den kun 200 m bred. Sådant en landtange kaldte man for et drag eller draget. Det gjorde man, fordi det her var muligt at drage (trække) sit skib over land i stedet for at sejle hele vejen rundt om Odsherred. Lige vest for draget lå holmen, hvorpå Dragsholm er bygget – altså slottet på holmen ved draget.

På sydmuren er der fundet nogle meget store og meget specielle romanske vinduer

De har siddet 3 og 3 ved siden af hinanden i hele murens længde. De vinduer er så specielle, at de kun findes ét andet sted i Danmark, nemlig i Roskilde Domkirke.

Derfor tror vi, at Dragsholm Slot er bygget af Roskildes biskop, Peder Sunesøn, som fik sat samme type vinduer i en udbygning af Domkirken. Slottet har formentlig stået færdig omkring år 1215. Det var dengang, den danske konge hed Valdemar Sejv.

Slottet er bygget i røde munkesten, og bestod oprindeligt af en hovedfløj i syd med en mindre fløj i øst. Kirken, Roskildes skiftende biskopper, ejede slottet i 300 år, og i den periode udbyggede man gradvist slottet, så det omkring år 1500 fremstod som en 4-fløjet befæstet borg bl.a. med et 32 m højt borgtårn.

I Danmark var vi katolikker og kirken blev styret af paven i Rom. Kirken, og især biskopperne, var meget magtfulde og meget velhavende.

Da Frederik den 1. døde i 1533, blev der borgerkrig i Danmark. Det var adelen og biskopperne, der valgte, hvem der skulle være konge, og de kunne ikke blive enige, så der blev ikke valgt nogen konge det første år efter Frederiks død.

I 1534 blandede grev Christoffer af Oldenburg sig, og så startede den 2 år lange borgerkrig, som kaldes Grevens Fejde.

Grev Christoffers soldater kom også til Dragsholm Slot. De belejrede slottet og forsøgte også at skyde det i stykker, men det lykkedes ikke. Efter 4 måneders belejring opgav de og forlod slottet.

I 1536 sluttede borgerkrigen endelig, og Frederiks ældste søn Hertug Christian blev valgt til konge. Han kom til at hedde Christian d. 3.

Den nye konge manglede penge, og da biskopperne ikke ville give ham nogle af deres, satte kongen dem alle sammen i fængsel.

Det gjaldt også biskoppen i Roskilde, som hed Joachim Rønnow. Han blev sat i fængsel på sit eget slot, nemlig Dragsholm. Et af rummene i borgtårnet blev lavet til fængselscelle, og her blev han anbragt.

Samtidig besluttede kongen at gennemføre Reformationen. Det betød, at vi i Danmark ikke længere skulle være katolikker, nu skulle vi være lutheranere. Før Christian blev konge, havde han været i Tyskland og mødt Martin Luther, og han var meget enig med Luther.

Biskopperne kunne ikke protestere, for de var i fængsel.

Da kongen havde sat biskopperne i fængsel, besluttede han sig for at overtage deres ejendomme, så han sendte et par mænd til Dragsholm med et brev. Heri stod, at kongen ville have slottet, og at lensmanden skulle aflevere nøglen. Det var han ikke meget for, men han blev nødt til at gøre det.

Så overtog kongen slottet, og han besluttede, at det, ud over at blive drevet som et gods, også skulle bruges som statsfængsel. Det var de fine fanger - adelen og de gejstlige, der blev sat i fængsel på Dragsholm Slot.

Den mest berømte fange, der har siddet på Dragsholm Slot, var jarlen af Bothwell. Han var en skotsk adelsmand, som giftede sig med den skotske dronning, Maria Stuart. Han måtte imidlertid flygte fra Skotland, og han endte altså med at sidde i fængsel på Dragsholm Slot fra 1573 indtil sin død i 1578. Hans kiste står i dag i Fårevejle kirke.

I 1657 hed den danske konge Frederik d. 3. Hans far, Christian d. 4., havde mistet en del landområder til Sverige, og det ville Frederik d. 3. gerne vinde tilbage, så han erklærede Sverige krig. Desværre var svenskekongen bedre til at føre krig end den danske konge, så vi tabte krigen endnu engang. De svenske soldater kom også til Dragsholm Slot.

De besluttede, at sprænge slottet i luften. De øverste etager i sydfløjen og nordfløjen blev ødelagt, hele vestfløjen og borgtårnet gik også til.

Da krigen sluttede, rejste de svenske soldater endelig hjem, og den danske konge sad tilbage med et problem. Han havde brugt alle sine penge, og lånt endnu flere, for at kunne føre krig mod Sverige. En af dem, han lånte penge af, var købmanden Heinrich Müller.

En dag gik Heinrich Müller op til kongen for at få sine penge tilbage. Det kunne han ikke få, for kongen havde ingen, så han sagde til Heinrich Müller, at han kunne få Dragsholm Slot i stedet for. Heinrich Müller tog op og så på slottet og gik så heldigvis i gang med at genopbygge det. Han genopbyggede sydfløjen, og det blev han færdig med i 1675. Han havde imidlertid lånt penge af en anden købmand, som også en dag kom og ville have sine penge tilbage. Så gav Heinrich Müller ham slottet, men han var ikke interesseret i det og solgte det i 1694 til Frederik Christian Adeler. Han havde arvet en del penge fra sin far, Cort Adeler, og så havde han giftet sig med en rig pige, Henriette Margrethe von Lente.

Frederik Christian Adeler og Henriette Margrethe von Lente genopbyggede resten af slottet som det barok-slot, vi ser i dag. På østfløjens mur står der 16 F C A H M L 97. Det betyder **F**rederik **C**hristian **A**deler og **H**enriette **M**argrethe von **L**ente. 1697 var det år, de blev færdige med genopbygningen.

I 1932 døde den sidste baron Adeler uden at efterlade sig børn, og så overtog staten slottet. I 1937 købte Johan Frederik Bøttger slottet, og i dag ejes det af hans datter, Inge Merete Bøttger.

I dag drives slottet som hotel og restaurant.

Alle hotelværelserne er nyrenoverede. Det samme gælder restauranten. I restauranten bliver der arbejdet ambitiøst med de gode råvarer, som vi i dag har på den inddæmmede Lammefjord.

Danmark i Middelalderen.

Middelalderen kaldes den periode, der går fra ca. 1050 – 1536.

Vikingetiden var slut. Danskerne var blevet kristne, og de byggede mange kirker.

Landet blev styret af en konge, men kirkens folk og de rige herremænd havde stor magt.

Landsbyen.

Bønderne boede sammen i landsbyer, hvor gårde og huse lå tæt sammen. Ofte boede både dyr og mennesker i det samme hus. Der var et ildsted på gulvet i stuen, og desuden en ler-ovn, hvor man kunne bage brød. Man kendte ikke til gafler, men spiste med en ske og en kniv.

Sengene var store, og der lå flere personer i hver. Der var ikke madrasser, men halm i sengene og sikkert også mus og småkryb.

Folkene i landsbyen fremstillede selv stort set alt, hvad de skulle bruge. De dyrkede korn og grøntsager, havde husdyr og lavede selv tøj og sko.

Byen.

I byen levede folk af handel og håndværk.

De fleste af husene var bygget af træ eller bindingsværk. Kun de rige boede i huse, der var bygget af sten. Gaderne var ikke asfalterede, så der var ofte både vådt og pløret. Man smed affaldet ud på gaderne. De fleste arbejdede hjemme i deres egne huse. De boede i den ene del af huset og havde forretning eller værksted i den anden. Nogle havde også en gris eller en ko boende.

De byer, der lå nær ved vandet og havde en havn, fik af og til besøg af skibe, der bragte varer fra fremmede lande.

Det kunne f.eks. være jern, salt, krydderier, vin eller fint vævet stof. Når der var torvedag, kom bønderne ind til byen og handlede. De solgte grøntsager, korn og kød, og købte de varer, som de ikke selv kunne fremstille.

Børn.

Det var hårdt at være barn i middelalderen. Mange døde, inden de blev 10 år, og de, der overlevede, måtte tidligt i gang med at arbejde. Der var ikke ret mange, der gik i skole. Det var som regel kun drenge fra de rige familier. De lærte at læse, skrive og synge. De skulle lære latin og religion. Det meste skulle de lære udenad.

Lov og orden.

De, der ikke overholdt love og bestemmelser, blev idømt forskellige straffe af byens råd. Rådet bestod af nogle rige købmænd og en foged, som kongen ansatte.

For små forbrydelser blev man låst fast i gabestokken, som stod på torvet. Så kunne alle, der gik forbi se, at man havde gjort noget, man ikke måtte. Man kunne også blive bundet til en pæl (en kag) og pisket.

Mange blev også dømt til at betale en bod til den, man havde stjålet fra, samt til kongen

For større forbrydelser blev man hængt på galgebakken uden for byen.

Herremændene.

Det var herremændene og biskopperne, der valgte, hvem der skulle være konge. Nogle af herremændene passede kirkens og kongens godser. De skulle desuden sørge for lov og orden, og så skulle de opkræve skat. Herremændene betalte ikke selv skat, men til gengæld skulle de møde op, med deres folk, når der var krig i landet. De skulle sørge for folkenes udstyr og våben.

Rundt om herregården lå mindre gårde, som herremanden også ejede.

Bønderne lejede gården af herremanden, og betalte afgift til ham i form af korn og kød. De kaldtes fæstebønder.

For det meste betalte bønderne mere, end der var brug for på herregården. Herremanden solgte overskuddet, og fik på den måde råd til fint tøj, våben, vin og krydderier. Herremændene holdt ofte fester for hinanden, hvor de spiste, drak, sang og dansede kædedans.

Kirken.

De første kirker, der blev bygget, var af træ, og de var meget små. Senere sørgede de rige herremænd for, at kirkerne blev bygget af sten. I slutningen af 1100-tallet begyndte man at bygge med sten, brændt af ler.

De kaldes for munkesten (bagte sten). De er lidt større end de mursten, vi kender i dag og ikke så pæne og lige.

Gudstjenesterne foregik på latin. Det var der ikke ret mange mennesker, der forstod. Derfor malede man bibelhistorien på væggene som tegneserie. De billeder kan stadig ses i mange af vore kirker i dag. De hedder kalkmalerier.

Kirken var katolsk. Det betød, at det var paven i Rom, der var den øverste leder.

Mange herregårde var ejet af kirken. Kirken havde stor magt dengang. Bønderne betalte skat til kirken. Det hed tiende, fordi det var ca. 1/10 af, hvad de dyrkede, der skulle afleveres til kirken. Desuden fik kirken også folk til at betale for at blive frelst, så de ikke kom i helvede, når de døde.

Dragsholm.

En af de herregårde, der var ejet af kirken var Dragsholm. Den ældste del af slottet er bygget i middel-alderen, vist nok omkring år 1215.

De store vinduer, som der er fundet rester af på sydmuren, er magen til dem, der kan ses i Roskilde Domkirke, så det var sikkert Roskildes biskop, som hed Peder Sunesøn, der byggede Dragsholm.

Slottet er bygget af munkesten, så det var oprindeligt rødt.

På tegningen kan man se, hvordan den ældste del af Dragsholm så ud. Bag de store vinduer var der en højenloftssal, hvor man holdt store fester.

Der var ikke ret mange møbler. Varmen kom fra en åben kamin, og om vinteren var der ikke særlig varmt, så alle måtte have noget varmt tøj på.

I dag findes Riddersalen bag de store vinduer, som nu er skiftet ud med nogle mindre. Der er heller ikke så højt til loftet mere.

Dengang var biskopperne meget magtfulde og meget rige.

For at holde styr på det hele havde biskoppen en jordebog. Heri skrev han op, hvad han ejede, og han skrev også, hvem der betalte skat og hvor meget.

Roskildebispens jordebog findes stadig, og derfor kan vi se, at han ejede omkring 2600 bøndergårde. Det var ca. hver 6. gård på Sjælland, som tilhørte biskoppen. Desuden havde han 15 godser og 42 kirkesogne.

Borgerkrig i Danmark - Grevens Fejde - 1534 – 1536

I 1513 blev Christian den 2. konge i Danmark. Han blev hurtigt uvenner med adelsmændene, som tjente mange penge, ejede borge og meget jord. Han blev også uvenner med biskopperne, som bestemte i kirken. De tjente også mange penge og ejede meget jord. Adelsmændene havde mange fordele i forhold til almindelige mennesker. De måtte f.eks. tjene penge på at handle, og det måtte borgere og bønder ikke. Det ville Christian den 2. lave om på.

Kirken var katolsk. Det betød, at biskopperne bestemte over kirken, Paven i Rom bestemte over biskopperne, og i kirken talte man kun latin, som almindelige mennesker ikke forstod et ord af. Det ville kongen også lave om på, og derfor lavede han en lov, der forbød biskopperne at klage til Paven, hvis de var utilfredse.

I 1520 sluttede Christian den 2. en krig mod Sverige og tog til Stockholm for at blive hyldet som konge. Han afbrød festen og anklagede mange svenske adelsmænd og biskopper for forræderi. Kongen fik over 80 af de fine herrer dømt og halshugget på torvet. Det kaldes "det stockholmske blodbad".

I 1523 hævnede adelen og kirken sig på kongen. Han flygtede, men blev senere fanget og sat i fængsel på Sønderborg slot.

Adelen og biskopperne bestemte, at Christians farbror, Frederik den 1., skulle være konge.

Frederik den 1. døde i 1533, og adelen og biskopperne skulle nu vælge en ny konge. Frederik havde 2 sønner, Christian og Hans.

Adelen og biskopperne kunne ikke enes om, hvem de skulle vælge og udsatte derfor valget

Den tidligere konge, Christian den 2., levede stadig. Han ville bønderne og borgerne gerne have tilbage, men han sad stadig i fængsel på Sønderborg Slot.

I Lübeck i Nordtyskland boede en greve, der hed grev Christoffer af Oldenburg. Han ville også gerne have Christian den 2. tilbage på tronen, så han samlede nogle tyske lejetropper og rejste til København for at hjælpe borgerne og bønderne med deres oprør mod biskopperne og adelen.

Dermed startede en blodig borgerkrig.

Grev Christoffers soldater kom også til Dragsholm Slot, som på dette tidspunkt ejedes af biskoppen i Roskilde, Joachim Rønnow. Soldaterne var under ledelse af grev Johan af Hoya.

Soldaterne belejrede slottet, men da de kun havde små falkonetter med, kunne de ikke skyde slottet i stykker.

Senere ankom nogle store kanoner (kartover). De blev stillet op lige uden for det, der i dag er parken, men det kunne stadig ikke lykkes for soldaterne at skyde slottet i stykker. Soldaterne blev samtidig beskudt af de folk, der var inde på slottet. Efter 4 måneders belejring, måtte soldaterne opgive. Dragsholm Slot var den eneste borg på Sjælland, som grev Christoffers mænd ikke fik erobret.

I mellemtiden havde de jyske adelsmænd skyndt sig at indkalde til et møde. De var enige om, at de ikke ville have Christian den 2. som konge. De ville hellere have Frederiks ældste søn, hertug Christian. Biskopperne blev tvunget til at stemme på hertug Christian, så han blev valgt.

I Ålborg havde skipper Clement samlet en hær af bønder. De ville gerne have Christian den 2. tilbage.

Da hertug Christian var blevet valgt til konge, sendte han sin tyske hærfører, Johan Rantzau, mod skipper Clements hær. Den blev slået, og skipper Clement blev henrettet. Mange bønder blev dræbt, og mange gårde brændt af.

Herefter fortsatte Johan Rantzau til Fyn, hvor grev Christoffers mænd blev slået.

Også på Sjælland måtte grev Christoffer overgive sig, og til sidst havde han kun København tilbage.

Johan Rantzau belejrede byen, og indbyggerne sultede meget. De måtte spise både hunde, katte, frøer, og hvad de ellers kunne finde. Til sidst måtte også København overgive sig.

Dermed endte den 2 år lange borgerkrig, Grevens Fejde, (opkaldt efter grev Christoffer) endelig i 1536, og det er heldigvis sidste gang, der har været borgerkrig i Danmark.

Hertug Christian blev indsat som konge i august 1536. Han kom til at hedde Christian den 3.

Den nye konge manglede penge, og da biskopperne ikke ville give ham nogle af deres, satte kongen dem alle sammen i fængsel.

Biskoppen på Dragsholm Slot hed Joachim Rønnow. Han opholdt sig i København i de dage. Da han vågnede meget tidligt en morgen, fordi han hørte døren blive brudt op og soldaterne komme farende ind, løb han op på loftet og gemte sig. Han blev dog fundet op ad dagen og sat i fængsel i Blåtårn sammen med de andre biskopper, som også opholdt sig i København.

Samtidig besluttede Christian den 3., at vi ikke længere skulle være katolikker her i landet. Nu skulle vi være lutheranere. Biskopperne kunne ikke protestere, fordi de var i fængsel.

Da biskopperne nu var sat i fængsel, besluttede kongen, at han ville have deres ejendomme. Der kom et par mænd til Dragsholm Slot med et brev fra kongen. I det brev stod der, at kongen gerne ville overtage slottet, så de skulle aflevere nøglen.

Den lensmand, der passede slottet, hed Ejler Hardenberg. Han havde fået besked af biskoppen på, at han for enhver pris skulle forsvare slottet. Han ville derfor ikke uden videre aflevere nøglen. Kongen truede med at Joachim Rønnow ville blive sendt på pinebænken, hvis nøglen ikke blev udleveret. Joachim Rønnow skrev derfor et brev til Ejler Hardenberg, og bad ham om at aflevere nøglen. Så overtog kongen slottet.

Kongen ville gerne vide, hvad der var på slottet, så han bad sine folk om at skrive en liste over inventaret. På den liste står der, at der var mange våben på slottet. Der var bl.a. 2 armbrøster i biskoppens værelse. Derimod var der næsten ingen mad tilbage.

Kongen besluttede, at det ville være et godt sted at indrette et fængsel. Derfor blev alle værelserne i borgtårnet nu indrettet til fængselsceller. En af de første fanger, der sad i fængsel på Dragsholm Slot, var den tidligere biskop og ejer, Joachim Rønnow.

Svenskekrigene.

I december 1643 marcherede en svensk general, Torstensson med sin hær ind i Holsten i Sønderjylland, og i løbet af januar 1644 erobrede hans hær hele Jylland.

I februar 1644 angreb en anden svensk hær Skåne, som dengang hørte med til Danmark.

Den danske konge, Christian den 4., forsøgte at drive de svenske soldater ud af landet, men det mislykkedes, og da der blev sluttet fred, måtte vi aflevere Gotland, Øsel, Jämtland og Härjedalen. Halland blev pantsat for en periode af 30 år.

Samtidig blev vi tvunget til at sætte Øresundstolden ned.

I 1648 blev Frederik den 3 konge.

Den 1. juni 1657 fik Frederik overtalt rigsrådet til at erklære Sverige krig.

Den svenske konge hed Karl X Gustav, og han var i gang med en krig i Polen, så Frederik den 3. regnede med, at han sagtens kunne vinde.

Det viste sig desværre, at det ikke gik så nemt. Den svenske konge var hurtig til at sende sine soldater til Danmark, og de erobrede let Jylland. I oktober indtog de Fredericia, som dengang hed Frederiksdodde. Da det blev vinter, frøs det så meget, at Lillebælt frøs til, så man kunne gå på isen.

Det benyttede den svenske konge sig af. Han lod hele sin hær vandre over isen først fra Jylland til Fyn, derefter over Tåsinge til Langeland og derfra videre til Lolland og Falster og op på Sjælland.

Den 15. februar 1658 var de svenske soldater kun 20 km fra København.

Det danske rigsråd blev bange og skyndte sig at slutte fred med svenskerne. Det skete i Roskilde den 26. februar 1658.

Danmark måtte afstå Skåne, Halland, Blekinge, Bohus og Trondhjem len samt Bornholm.

Alligevel var den svenske konge ikke tilfreds. Han ville gerne erobre hele landet, og i august 1658 gik han i land ved Korsør med sin hær. Han erobrede hurtigt Sjælland og stod snart uden for København.

Da borgerne i København opdagede, at de svenske soldater var på vej, skyndte de sig at forbedre voldene rundt om byen, alle huse uden for voldene brændte de af, så svenskerne ikke kunne gemme sig bag dem.

Gamle mennesker, studenter og håndværkere måtte hurtigst muligt lære at skyde, så de kunne være med til at forsvare byen. Mange opfordrede kongen og dronningen til at forlade byen, men det ville kongen ikke. Han sagde: ”Jeg vil dø i min rede.”

Da den svenske konge så, at han ikke bare lige kunne indtage København, belejrede han i stedet for byen. Han havde indtaget Kronborg og flyttede kanonerne derfra til København, så han kunne bruge dem til at beskyde byen med. Mange huse brændte, men det lykkedes hele tiden befolkningen at få slukket ilden.

Efterhånden begyndte det at knibe med mad inde i byen, men så kom der heldigvis nogle skibe fra Holland med mad og soldater til København. Hollænderne ville ikke have, at Sverige ejede land på begge sider af Øresund, for så kunne de risikere, at de ikke fik lov til at sejle igennem. I februar 1659 forsøgte svenskerne at storme byen, men det lykkedes ikke. I marts begyndte fredsforhandlingerne, men først i november forlod de sidste svenske soldater landet. I februar 1660 døde den svenske konge, Carl X Gustav, og samme år blev der sluttet fred i København. Danmark fik Trondhjem len og Bornholm tilbage. Bornholm befriede faktisk sig selv ved at fange og dræbe den svenske kommandant på Hammershus.

De svenske soldater kom også til Dragsholm Slot. Slottet var ikke særlig godt vedligeholdt, det var faktisk temmelig ramponeret. Alligevel besluttede de svenske soldater, at de ville sprænge slottet i luften, så fjenden ikke kunne benytte det. Det lykkedes dem at sprænge de øverste etager af både syd- og nordfløjen. Vestfløjen blev ligeledes sprængt og borgtårnet endte også i ruiner.

De svenske soldater slog sig ned på ridefogedens gård. Den hedder Røde Gård og kan stadig ses i Vindekilde på vejen mellem Dragsholm Slot og Fårevejle.

Krigen havde været meget dyr, og derfor skyldte kongen mange penge væk.

Han indkaldte stænderforsamlingen til et møde. Stænderforsamlingen bestod af adelsmænd, præster og borgere. Bønderne havde ikke noget at skulle have sagt, så de var ikke med.

På mødet foreslog kongen, at alle skulle betale skat. Det havde adelen ikke tidligere gjort, så derfor protesterede de voldsomt. De blev dog nødt til at bøje sig.

Under krigen havde kongen lovet borgerne i København, at de skulle blive fri for at betale skat, men de blev enige om, at de alligevel gerne ville betale skat, for at hjælpe kongen. Til gengæld foreslog de, at kongen for fremtiden ikke skulle vælges af adelen. Han skulle i stedet for være arvekonge. Det betød, at kongens ældste søn automatisk blev konge, når den gamle konge døde. Dette forslag blev adels-mændene også meget sure over, og der var lige ved at blive borgerkrig i landet igen. Heldigvis bøjede adelen sig atter, og forslaget blev vedtaget.

Samtidig blev det besluttet, at kongen selv måtte bestemme alting uden at spørge rigsrådet. Danmark fik således en enevældig konge.

Selv om adelen nu skulle betale skat, var det ikke nok til at redde økonomien, for kongen havde lånt mange penge for at få råd til at føre krig mod Sverige.

En af dem, kongen havde lånt penge af, var købmanden Heinrich Müller.

En dag gik Heinrich Müller op til kongen og bad om at få de 400.000 rigsdaler tilbage, som kongen havde lånt.

Da kongen stadigvæk ikke havde nogen penge, sagde han til Heinrich Müller, at han i stedet for penge kunne få Dragsholm Slot.

På den måde overtog Heinrich Müller slottet. Han gik i gang med at genopbygge det. Han genopbyggede sydfløjen, som den står i dag.

Da han havde gjort det, havde han ikke flere penge, og måtte overlade slottet til en anden købmand, som solgte det til Frederik Christian Adeler i 1694.

Han genopbyggede resten af slottet, som det ser ud i dag.

Smag på Lammefjorden.

Dragsholm Slot ligger på kanten af Lammefjorden. Lammefjorden blev inddæmmet i perioden 1873-1943. Det foregik ved, at dæmningen ved Audebo blev bygget, og vandet blev pumpet ud af fjorden, så der i stedet for vand blev land. Man anlagde marker.

De vigtigste afgrøder, der bliver dyrket i dag, er kartofler, gulerødder og asparges.

Kartofler.

Kartoffelplanten blev oprindeligt fundet i Andesbjergene i Peru, Sydamerika. Det var spanierne, der bragte kartoflerne til Europa.

Der gik dog mange år, før kartoffelen blev almindelig udbredt.

Præsterne erklærede den uegnet som menneskeføde, fordi den ikke var omtalt i Bibelen.

I Frankrig var det forbudt at dyrke den, fordi man var bange for, at den ville medføre spedalskhed.

Det varede næsten 200 år, før det blev almindeligt at spise kartofler i Europa.

Selve kartoffelplanten er giftig, så den skal man ikke spise. Det samme gælder heldigvis ikke for stængelknoldene (kartoflerne), medmindre de har ligget i jordoverfladen, så de er blevet grønne.

I dag serverer vi kartofler til mange af de retter, vi spiser, ligesom de bruges til pålæg.

Gulerødder.

Guleroden stammer fra Afghanistan, hvor den har været dyrket i mere end 3000 år.

Oprindeligt var den ikke orange, men violet. I løbet af 1100-tallet blev guleroden kendt i Europa.

Roden kom til Danmark med de hollandske bønder, der i 1520 – 21 bosatte sig på Amager.

Derfor blev gulerødder i starten kaldt "amagerrødder". De var stadig violette og blev mest brugt til dyrefoder. I England brugte man dem til bordpynt og til pynt på damehatter.

Først i 1800-tallet frembragte de "amagerkanske" bønder en orange gulerod, og herefter blev den efterhånden almindelig anerkendt.

Gulerødder indeholder meget A-vitamin, så det er en god idé, at spise mange gulerødder.

I dag bruges gulerødder i mange retter, supper, kager m.m.

Gulerodssalat:

Skræl og riv et par gulerødder.

Bland de revne gulerødder med lidt jordbær eller med lidt citronsaft og gåsefod.

Asparges.

Asparges blev dyrket af romerne for ca. 2000 år siden.

Her i landet kan man finde asparges vildtvoksende langs kysterne, men de asparges, som vi spiser, bliver dyrket på markerne bl.a. på Lammefjorden.

Man kan både få grønne og hvide asparges.

De grønne asparges er de, som vokser over jorden, mens de hvide asparges er de, som dyrkes lige under jordoverfladen. Asparges bruges i dag i mange spændende retter.

Udover kartofler, gulerødder og asparges findes der mange andre planter, som kan spises.

Ramsløg

Ramsløg gror på fugtig nærings jord, gerne i skoven. Den er let at kende, fordi den lugter kraftigt af løg/hvidløg. Den kommer frem tidligt om foråret og både blade og blomster kan spises. Den anvendes som krydderi i mange retter

Skovsyre

Kaldes også almindelig surkløver. Den vokser i bunden af de fleste danske skove.

Bladene minder om kløverblade, og når solen skinner klapper de sammen. Hele planten kan spises, og den smager rigtig godt i salater. Den smager frisk og syrlig.

Rødkløver

Rødkløver er blevet dyrket som dyrefoder i mange år. Bier er meget glade for rødkløver, og de giver en meget fin honning.

Både blomster og blade kan dog også spises af mennesker. De små friske skud giver god smag til salaten, og det gør blomsterne også, og så pynter den røde farve.

Fuglegræs

Fuglegræs har været kendt siden stenalderen. Den gror overalt, hvor der er sol.

Fugle er meget glade for at spise den, og frøene spredes af fugle.

Stænglerne er meget sprøde og knækker let.

Den smager rigtig godt i salater.